

О значају чувања и неговања матерњег језика: изводи из програма поводом
обележавања Међународног дана матерњег језика
(Висока струковна васпитачка и медицинска школа у Вршцу,
21. 2. 2026. године)

Проф. др Бриндуша Жујка: *Зашто је важно да чувамо, негујемо и волимо матерњи језик?* (рум. *De ce este important să ne păstrăm, cultivăm și iubim limba maternă?*)

Драго ми је што и ове године обележавамо Међународни дан матерњег језика онако како доликује – достојанствено и са лепим резултатима, кроз књижевна стваралаштва у којима изражавамо љубав према матерњем језику. Можемо их читати и слушати на три матерња језика – по томе смо посебни и на то смо поносни. *Зашто је важно да чувамо, негујемо и волимо матерњи језик?* Ево зашто: ...

(рум. *Îmi pare bine că și în acest an sărbătorim Ziua Internațională a Limbii Materne așa cum se cuvine, așa cum ne stă bine, cu rezultate frumoase, adică cu creații literare în care ne exprimăm iubirea față de limba maternă. Ele răsună în trei limbi materne, fapt care ne deosebește și cu care ne mândrim în mod aparte. De ce este important să ne păstrăm, cultivăm și iubim limba maternă? Iată de ce:...*)

*Toți am venit pe lume
Pentru că avem mamă.*

*Сви смо дошли на свет
јер имамо мајку.*

*Toți am crescut
Pentru că ne-am hrănit cu laptele mamei.*

*Одрасли смо
јер смо се хранили њеним млеком.*

*Am crescut
Cu cântecul de leagăn
Pe care l-am ascultat în limba mamei.*

*Расли смо
уз успаванку
слушану на мајчином језику.*

*E cel mai dulce grai
Pe care orice ființă îl poartă-n suflet
Pe cărările vieții,
la bine și la rău.*

*То је најнежнији говор
који свако биће носи у себи
на животним путевима,
у добру и у злу.*

*Oriunde ne-am afla
Limba mamei ne adună laolaltă.*

*Где год да смо,
мајчин језик
држи нас на окупу.*

*Iată, de aceea trebuie să o păstrăm,
De aceea trebuie să o cultivăm,
De aceea trebuie să o iubim
și să o dăruim cu cinste celor care vin!*

*Зато га треба чувати,
зато га треба неговати,
зато га треба волети
и поносно предати
онима који долазе!*

Др Ивана Ђорђевић, проф. струковних студија: *Представљање зборника студентских радова (извод)*

Поштоване учеснице и учесници данашњег скупа,

Част ми је и задовољство да вам у наредних неколико минута укратко представим три зборника студентских радова насталих са истом идејом: да стимулишу језичко стваралаштво студенткиња и студената Високе школе у Вршцу и подстакну дубље изучавање књижевних дела. Сви зборници настали су у оквиру два образовна пројекта – *Очување књижевне баштине и негововање стваралачког духа код студената* и *Чувамо и негујемо матерњи језик*, које је одобрио и суфинансирао Покрајински секретаријат за високо образовање и научноистраживачку делатност у Новом Саду.

Први зборник који представљамо је зборник „Књижевност за децу и свет детињства“, објављен 2022. године у оквиру издавачке делатности Високе школе у Вршцу (ур. Б. Жујка и И. Ђорђевић). Он сабира радове студенткиња и студената настале у оквиру истоименог предмета на мастер студијама ове школе. Садржај зборника, структуриран у четири дела, води нас кроз свет детињства, откривајући његове радости и туге... А већ на самом почетку позива нас да се упустимо у путовање кроз време, сећања и дечје снове: *Пробудите дете у себи и питајте га: како је, како се осећа, који је најлепши, најсрећнији а који најнесрећнији тренутак којег се сећа, шта има (ако има и хоће) да каже другима (вршњацима, родитељима, учитељима)...* (Жујка и Ђорђевић (ур.), 2022: 9).

Окосница другог дела јесу бајке као јединствене метафоре љубави. У трећем делу обрађују се опозитне теме: *Детињство је место где бих се увек вратио/ла* и *Детињство је место где се никада не бих вратио/ла*. Четврти, најобимнији део, посвећен је есејима насталим на основу изабране Андрићеве прозе, под тематским оквиром: *Дете и панорама детињства* и *Слике мога детињства*. Иза свих речи у зборнику назире се *живи, седефастни свет нашег детињства* (исто, 2022: 3): свет који нас обликује и коме се неретко враћамо.

Други зборник на који се данас осврћемо јесте зборник „Приче из земље детињства“, објављен у оквиру исте издавачке делатности, 2024. године (ур. Б. Жујка и И. Ђорђевић). У њему се преплићу доживљаји, сећања, истраживања, реминисценције и машта. Зборник садржи пет целина, а на самом почетку обраћа нам се, обећавајући: *За тренутак само, / Бићете тамо / Где липа мирише, / Где душа дише* (Жујка и Ђорђевић(ур.), 2024: 14). Целине су потом организоване око главних тема – *Сунчани круг детињства* и *Мрачни круг детињства* – као два поља искуства, између којих се детињство непрестано креће.

Прве у низу јесу *Приче инспирисане сентенцама* – већ сами наслови носе тон и поруку: „Једна љубазна реч може да угреје три зимска месеца“ и „Ко жели да види дугу, мора научити да воли кишу“ (исто, 2024: 22, 33). Ово су приче које полазе од кратке мисли, али се развијају у шире значење – као да *једна реченица постаје искра за читав свет*. Следе *Приче о детету, дечјем свету и детињству*, које

нас приближавају оном најосетљивијем и најистинитијем, попут приче: „Душа се лечи кад сте међу децом” (исто, 2024: 81).

У трећој целини – *Приче маште и игре*, машта добија своје пуно право. Реторика наслова „Незгода у Зумбуленду” (исто, 2024: 115) већ сама по себи отвара врата једном разиграном и чаробном месту. Целина *Приче о...* окупља теме везане за наизглед једноставне речи, као што су „Прича о пријатељству”, „Прича о доброту”, „Прича о свемиру” (исто, 2024: 125, 136, 145). Управо овакве приче подсећају да се значење тих речи изграђује у свакодневним изборима – у односу према другом, према себи и према ономе што је веће од нас. Зборник се закључује *Причама са импулсима за примену у пракси* и реченицом која то заокружује: „Бити добар је племенито, учити друге својим примером да буду добри, још је племенитије” (исто, 2024: 172).

Као и претходни зборници, и зборник *Негујмо и чувајмо матерњи језик* (Жујка и Ђорђевић (ур.), 2025) настајао је у простору где се сусрећу образовање, уметност и осетљивост за лепоту речи.

Уводни део зборника *У знак сећања* посвећен је нашој драгој а рано преминулој колегиници др Марији Александровић, професорки струковних студија (1972–2025), дугогодишњој чланици Стручног већа за матерње језике Високе школе у Вршцу, чија је светлост остала да траје у речима и у подстицајима које је оставила иза себе. Била је, поред осталог, једна од најискренијих заговорница идеје да се припреми и објави зборник који ће на једном месту сабрати радове студенткиња и студената Високе школе у Вршцу на три језика – српском, румунском и ромском. И баш стога, о њеној вери у снагу матерњег језика, образовање и стваралаштво у зборнику говоре њене студенткиње и студенти – кроз посвете, песме, приче и стручне радове. Ова целина зборника употпуњена је и библиографијом радова др Марије Александровић, као и текстом последњег поздрава који је упутио колектив Високе школе у Вршцу, у којој је др Марија Александровић провела знатан део свог радног века и оставила неизбрисив траг. Како и у говору посвећеном професорки Марији Александровић стоји: *Данас наш успех носи и део Вас. Хвала Вам! Недостајете...* (ориг. в. Жујка и Ђорђевић (ур.), 2025: 43 и на ромском, стр. 44).

Други део зборника *Магија речи матерњег језика* плод је Литерарног конкурса Високе струковне васпитачке и медицинске школе у Вршцу, покренутог 2024. године на иницијативу проф. др Бриндуше Жујке. Кроз прозне и поетске форме (на три језика: српском, румунском и ромском) будуће васпитачице и васпитачи, медицинске сестре/техничари откривају и показују да се топлина матерњег језика не мери бројем написаних или изговорених речи, већ искреношћу, осећањем, вредностима које се њима чувају и преносе. У трећем делу зборника *Звук речи трећег миленијума* чује се и глас генерације која расте у време дигиталних слика, али у којој поезија и даље налази своје уточиште. У овом делу сабрани су такође на литерарним конкурсима 2024. и 2025. године награђени радови студенткиња и студената Високе школе у Вршцу. Четврти део зборника *Чаролија божићне речи* доноси радове студенткиња и студената мастер струковних студија ове школе који су, већ стасали у педагошком и стваралачком смислу, оживели празнични дух кроз приче и драмске текстове о доброту, даривању и чуду речи. Завршни део *Речи из света детињства – успомене које нас*

обликују у фокус ставља конструкцију субјективног идентитета кроз сећање и језичку артикулацију, при чему је мотив „детета у мени“ постављен као кључни интерпретативни оквир.

Упоредни преглед овог и претходна два зборника студентских радова показује развој и проширење стваралачког круга. Док су претходна два зборника била фокусирана искључиво на краћу прозу, трећи зборник се истиче по разноврсним књижевним формама и заступљености радова на три језика, што представља додатну вредност овог издања.

Три зборника објединила су стваралаштво 238 студенткиња и студената у 149 текстова, на укупно 509 страна (170+184+155). Сваки је био подстрек за наредни – а ауторкама и ауторима позив да наставе да стварају, саморегулишу процес писања, језички бресе свој материјал и даље усавршавају књижевни израз. Заједнички, акценују важност институционалне и систематске подршке стваралаштву: сведоче о образовном простору који традиционално негује креативност као део професионалног идентитета, афирмишу младе ауторке и ауторе и показују да се кроз реч не само учи, већ и приближава, разуме и лечи. Жеља нам је да овај зборник, као својеврстан прилог неговању матерњег језика, буде мотивација младим генерацијама да наставе да маштају, стварају и обогаћују простор књижевности свежим и оригиналним гласовима, те да матерњи језик тиме и чувају. Надамо се да ће им бити и подстицај да верују у снагу уметности и да у речима увек траже пут ка човеку, као и траг који траје.[...]

Референтни подаци:

- Жујка, Б. и Ђорђевић, И. (ур.) (2022). *Књижевност за децу и свет детињства* [зборник радова студената мастер струковних студија]. Вршац: Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов“. ISBN 978-86-7372-300-6 (брош.); УДК 821.163.41-4(082.2); COBISS.SR-ID 76354057.
- Жујка, Б. и Ђорђевић, И. (ур.) (2024). *Приче из земље детињства* [зборник студентских радова]. Вршац: Висока струковна васпитачка и медицинска школа у Вршцу. ISBN 978-86-7372-322-8 (брош.); УДК 821.163.41-82(082.2); COBISS.SR-ID 154892297.
- Жујка, Б. и Ђорђевић, И. (ур.) (2025). *Негујмо и чувајмо матерњи језик* [зборник студентских радова]. Вршац: Висока струковна васпитачка и медицинска школа у Вршцу. ISBN 978-86-7372-330-3 (брош.); УДК 821.163.41-82(082.2); COBISS.SR-ID 183394057.